

Daarom ga ik naar de kerk

DAAROM

GEDACHTEN OVER

GA IK

GODS HUIS ALS PLAATS

NAAR

VAN ONTMOETING

DE KERK

A.A.F. van de Weg

 J/groen

ISBN 9789088972720

NUR 707

c-NUR 001

Ontwerp omslag: Corné van der Horst

Ontwerp binnenwerk: Gewoon Geertje

De bijbelteksten in deze uitgave zijn, tenzij anders aangegeven,
ontleend aan de Herziene Statenvertaling, © 2010 Stichting HSV.

© 2021 UITGEVERIJ GROEN – HEERENVEEN

Alle rechten voorbehouden.

Uitgeverij Groen is onderdeel van Royal Jongbloed Publishing te Heerenveen.

www.royaljongbloed.com

Inhoud

Voorwoord | 7

Inleiding | 9

1. Van week-end naar week-begin | 13
2. Van snelheid naar vertraging | 25
3. Van gaan naar opgaan | 33
4. Van kerkgang naar ontmoeting met God | 47
5. Van individu naar gemeenschap | 61
6. Van consumeren naar gevormd worden | 75
7. Van onderonsje naar God-met-ons | 85
8. Van alledaagsheid naar aanbidding | 99
9. Van fastfood naar voorproefje | 109

Geciteerde liederen | 121

Literatuur | 125

Voorwoord

Dit is niet het eerste boek over de waarde en betekenis van de kerkdiensten, de erediensten. Het is wel een fris boek met veel aansprekende voorbeelden. Een boek dat gelezen wil worden. Door wie? Door wie er vragen bij heeft? Zeker, maar ook door kerkgangers die uit gewoonte naar de kerk gaan en niet meer beseffen wat ze doen.

Een boek voor wie denkt geen boodschap te hebben aan de kerk(dienst). Als je echt iemand bent die staat voor zijn of haar mening, dan neem je deze uitdaging aan en lees je het. Het boek niet willen lezen, zou ook wel eens op je onzekerheid kunnen wijzen. In ieder geval nodigt dit boekje iedereen uit tot een nadere kennismaking.

Die uitnodiging kleur ik graag een beetje verder in. Waarom? Omdat God in Zijn Woord ons een persoonlijke brief thuisbezorgd heeft en daarin vertelt Hij dat Hij ons wil ontmoeten. Het gaat dus om Zijn uitnodiging. Hij weet echt wel wie Hij een uitnodiging verstuurd heeft. Je naam staat erop. Waarop? Op je Bijbel. Zijn Naam staat er op: op je voorhoofd, getekend met water.

Centraal staat de gedachte dat wij wel thuis konden blijven als God 'thuis' gebleven was en ons aan onze keuze – leven in een wereld zonder God – had overgelaten. God kwam echter meteen in beweging en zoekt ons op. Vanuit de ene beweging van God worden negen bewegingen in kaart gebracht door de schrijver. Bij kerkdiensten gaat het om Gods beweging, Gods agenda en Gods verlangen. Wat een gedachte: vóórdát je op zondagmorgen uit je bed geroepen wordt, staat God al klaar om je te ontvangen

in Zijn huis. Want alle onderdelen van de eredienst zijn gericht op de ontmoeting met Hem!

Laat de inhoudsopgave je verleiden om te lezen over wat je niet meer allemaal moet en waar je moe van wordt. Het gaat om een ont-moet-ing. En om nog twee van zulke woorden te onderstrepen: be-ziel-ing en be-lichaam-ing. Deze drie woorden – ontmoeting, bezieling en belichaming – vertellen je waar het om gaat als je in de kerk komt en daar zit, staat, zingt en zucht, jubelt en klaagt.

Natuurlijk moet je een bepaalde manier van kijken leren: met ogen van het geloof, want dan zie je zoveel meer. Zelfs een 'echt' kerkgebouw spreekt een taal en is ten diepste een verbeelding van de kerkzaal als voorportaal van de nieuwe hemel en de nieuwe aarde. Ook leren kijken naar de mensen om je heen: je had ze zelf nooit uitgezocht misschien en toch vorm je samen een gezin.

Van harte welkom! Stap over de drempel en kom naar binnen. Dit boek in, de kerk binnen en daar ervaren dat er op je gerekend is en dat er op je gewacht wordt.

*Dr. M.J. Kater,
hoogleraar praktische theologie aan de Theologische Universiteit
Apeldoorn*

Baarn, voorjaar 2021

Inleiding

In 1970 verscheen er een boekje met de titel *Waarom zou ik naar de kerk gaan?* Maar liefst eenentwintig antwoorden werden daar gegeven. De auteur van dat boekje, professor en predikant Arnold A. van Ruler, had om gezondheidsredenen het preken moeten staken. Vanaf dat moment maakte hij als 'gewoon gemeentelid' de diensten in zijn eigen gemeente, de Janskerk te Utrecht, mee. Hoewel Van Ruler dus noodgedwongen aan de zijlijn kwam te staan – een bijzondere ervaring voor een rondreizende prediker – maakte dit veel bij hem los. Het leidde tot het schrijven van een lange serie artikelen, die later in boekvorm verscheen. Op mijn bureau ligt een stukgelezen exemplaar. Het boek heeft mij geholpen de zegen van de kerkdienst in te zien.

We zijn nu ruim vijftig jaar verder. De tijden zijn veranderd. De vraag die in Van Rulers boekje centraal staat, is echter nog steeds actueel. Misschien is een herformulering nóg actueler: 'Waarom zou ik *weer* naar de kerk gaan?'

Het boek dat je nu in handen hebt is geschreven tijdens een pandemie en jij hebt, net als vele anderen, te maken met de heftige gevolgen van de coronacrisis. Die gevolgen raken ook de kerkdienst. Online diensten die je thuis meebeleeft lijken 'het nieuwe normaal' te worden. Waarom zou je weer naar de kerk gaan, als je thuis hetzelfde hoort? Wellicht vraag jij je zelfs wel af waarom je *nog* naar de kerk zou gaan.

Dat zijn goede vragen! Op het moment dat wij – net als Van Ruler – op een bepaalde manier langs de kant komen te staan,

komen deze vragen boven. Dit boekje wil je helpen om een antwoord te vinden. Ik hoop natuurlijk dat het antwoord de titel van dit boekje zal zijn: *Daarom ga ik naar de kerk!*

Wie dit boekje leest, proeft hopelijk een *sense of urgency*. Ik heb zelf de kerk hard nodig als plaats van genadige ontmoeting met God, heilzame confrontatie met mijzelf, en verootmoedigende ontmoeting met anderen. Ik ben me ervan bewust dat niet iedere lezer het boek met passie zal pakken. Misschien ben jij een ontgoochelde kerkverlater, een eenzame 'thuisluisteraar', of een potentiële afhaker geworden. Mogelijk heb jij in de kerk schade opgelopen, negativiteit opgedaan, of ben je om een andere reden teleurgesteld geraakt. In mijn schrijfproces heb ik bewust de plooiën in de kerk niet willen gladstrijken. Ik hoop dat je proeft dat het geen idealistisch, maar wel een eerlijk verhaal geworden is. Ik wil ook realistisch zijn: bijbels-realistisch. Daarom zal ik steeds terugverwijzen naar de bron van gemeente-zijn: het Woord van God Zelf. Naar mijn diepe overtuiging is ook in de *hightech* eenentwintigste eeuw de kerk een plaats die ertoe doet.

Even over de titel. Deze is inderdaad een knipoog naar het genoemde boekje van Van Ruler. Je zou het ook een dankbaar eerbetoon kunnen noemen. In plaats van de eenentwintig antwoorden van Van Ruler schets ik in dit boek negen bewegingen. Wie de titels van de hoofdstukken bekijkt, zal ze herkennen. Het boekje bestaat dus uit negen hoofdstukken.

Naar mijn overtuiging is de kerk plaats van ontmoeting. Die kerngedachte waaiert uit in drie onderdelen: ontmoeting met God, met jezelf en met anderen. Ik begin met de bedding van de kerkdienst: de zondag. Geen sluitpost op de begroting van de week, maar een dag om de week mee in te gaan (hoofdstuk 1). Het weekritme, door God gegeven, helpt ons om in een jachtige tijd van versnelling te vertragen en de 'trage vragen' van het leven toe te laten (hoofdstuk 2). De kerkdienst is daarbij een geweldig hulpmiddel, maar hoe ga je eigenlijk naar de kerk? Waarom is het

zo belangrijk dat jouw gaan een ópgaan is (hoofdstuk 3)? De kerk is een *place to be*, een plaats om allereerst God te ontmoeten. Hij roept ons samen in Zijn tegenwoordigheid en in Zijn huis (hoofdstuk 4). En ja, als je over de drempel van de kerk stapt, zie je dat je niet alleen bent. We ontmoeten elkaar voor Gods aangezicht (hoofdstuk 5). Dat kan best confronterend zijn voor jezelf en soms erg oncomfortabel. In de kerk voeg je je in Gods orde. En dat is maar goed ook, want je wordt geen mooier mens als je alleen maar de wind in de rug hebt en er altijd en overal aan jouw behoeften wordt voldaan. Een vormingsplaats voor hoofd en hart is onmisbaar, een oefenplaats om je verlangens te heroriënteren en op God te richten (hoofdstuk 6). Op die plaats word je boven het alledaagse uitgetild en ontvang je van Hogerhand zicht op Wie God is en op wie jij zelf bent. Alle elementen van de liturgie werken daaraan mee (hoofdstuk 7). Dat is reden tot aanbidding. En daarom ben jij ook gemaakt. In de kerk zingen wij de lof aan God uit en in. Tegelijk is Gods tegenwoordigheid iets om stil en klein van te worden (hoofdstuk 8). We moeten weer naar huis. Maar je gaat niet zonder zegen naar buiten. De kerkdienst is een oefening om te volharden, om het vol te houden in het grillige leven en het vaak gure bestaan. Tegelijk ligt er de roeping om de kerkdienst niet als een zwerfkei in je leven te beschouwen, maar als een stimulans om elke dag voor Zijn aangezicht te leven. Intussen zijn we op doorreis. Het beste komt nog! Wat God in petto heeft voor wie Hem liefhebben, is ongehoord, ongedacht en geweldig om naar uit te zien (hoofdstuk 9).

Dit boekje gaat over de 'kerk' en over de 'kerkdienst'. Deze woorden komen nergens in de Bijbel voor, maar ze zijn zo ingeburgerd – net als het woord 'eredienst' – dat ik ze toch gebruik. Wel zal ik uitleggen waarom mijns inziens 'samenkomst' beter is dan 'kerkdienst'.

Het woord 'kerk' gebruik ik om te spreken over het huis van God. Soms slaat het op het gebouw, soms op de kerk als instituut,

soms op de plaatselijke gemeente. De context waarin het woord gebruikt wordt, maakt hopelijk voldoende duidelijk welke betekenis ik in dat verband bedoel.

Bij het schrijven van dit boekje heb ik geprobeerd de *millennials*, de generatie van nu tussen 25 en 40 jaar, voor ogen te houden. De lezer mag beoordelen of ik hierin geslaagd ben. De Engelse minister Winston Churchill heeft ooit gezegd: *'Never waste a good crisis'*, 'Laat een goede crisis nooit onbenut'. Het zou een zegen zijn, wanneer de coronacrisis ons denken over de kerk verdiept en de 'kerkhonger' aanjaagt. Dat is dan ook de reden dat er achterin het boek gespreksvragen zijn toegevoegd, zodat het gesprek over de inhoud gevoerd kan worden in kringverband.

A.A.F. van de Weg

Apeldoorn, voorjaar 2021

Gespreksvragen bij de inleiding

1. Waarom ga jij naar de kerk?
2. Waar ben je blij en positief over als je kijkt naar jouw kerk en de kerkdienst?

1- Van week-end naar week-begin

*Uit deze dag verrijst ons leven
nu God opnieuw begonnen is ...*

Waar start je een boek over de kerk? Laten we beginnen bij ... het begin. Of beter gezegd: bij Gods begin. De kerkdienst komt niet uit de lucht vallen, maar is ingebed in een dag, en zelfs in een weekritme. Dat ritme is door God Zelf bedacht. Op deze dag roept Hij ons samen voor Zijn aangezicht. Het is de beste plaats om jezelf tegen te komen en anderen te ontmoeten; dáár waar Hij Zichzelf bekendmaakt.

Zes plus één

'Goed weekend!' Je collega zwaait enthousiast en in zijn vrolijke groet hoor je iets van opluchting. Weer een werkweek voorbij. Eindelijk even bijkomen. 'Prettig weekend', klinkt nog iets vrolijker. En de rooms-katholieke zuiderburen groeten elkaar met 'zalig weekend'. Die laatste is eigenlijk een prachtige groet, vind je niet? 'Weekend' ... een woord met een heerlijke inhoud.

Toen ik als puber in de zomervakantie wat bijverdiende in een aardappelfabriek, was de verzuchting aan het begin van de week al te horen: 'Was het maar weekend ...' De maalstroom van de week wordt onderbroken door het weekend, het einde van de week. Even niet de wekker om zeven uur zetten, maar uitslapen en bijkomen. Je herkent het vast wel.

In de meeste agenda's die je in de boekhandel koopt, begint de weekindeling standaard bij de maandag. Het gevolg is dat de zaterdag en de zondag 'erbij hangen'. Deze dagen vormen het staartje van de week. Dat is niet alleen jammer, maar ook niet in overeenstemming met Gods bedoeling.

Hoe heeft God de zondag eigenlijk bedoeld? De rustdag is een uniek geschenk. Direct nadat God de mens gemaakt heeft, rust Hij van al Zijn werken. Dat doet Hij op de zevende dag (Gen. 2:1-3). Het woord 'rusten' betekent eigenlijk 'ophouden'. Ophouden met werken om tot rust te komen, om tot Gods doel te komen. God heeft de zevende dag gezegend met het oog op Zichzelf! We zien

**God heeft de
zevende dag
gezegend met het
oog op Zichzelf!**

God zes dagen bezig, maar dan houdt Hij op en neemt Hij afstand van Zijn werk. Hij verkwikt Zichzelf (Ex. 31:17). Dat is een prachtige uitdrukking. Alsof God over Zijn schepping glundert ...

God geeft de rustdag een apart karakter, een dag met een hekje erom. Dat is geen hekwerk met prikkeldraad, maar een dag met markeringspalen

omheind. Deze dag wordt geheiligd, apart gezet, als uniek beschouwd. Zo ontstaat er een uniek ritme: zes plus één. Het is Zijn weekindeling, aan Israël meegegeven. Later wordt dit gebod bij de Sinai als een van Gods heilzame geboden meegegeven, voor iedereen.

Dit gebod is van God afkomstig en dus goed. Als God goed is, zijn Zijn geboden ook goed. Zo mogen we ze vandaag de dag nog steeds ontvangen. Gods gebod is heilzaam voor alle mensen, maar het is een bekend gegeven dat dit ritme in onze tijd onder druk staat. Misschien merk je dat in je eigen leven ook wel. De zondag kan zomaar het deel van de week worden waarop je inhaalt waar je doordeweeks niet aan toe kwam. Inmiddels is dit wel een hardnekkig patroon geworden. Een keer hierin aanbren-

gen is niet eenvoudig. Het begint er echter bij dat je bedenkt hoe God de zondag bedoeld heeft: als 'vreugdeditag'. De zondag is een dag van verkwikking en opladen, een dag van ademen en tot jezelf komen. En waar kun je dat beter doen dan voor Gods aangezicht? '... kom voor Zijn aangezicht met vrolijk gezang' (Ps. 100:2).

Houd het ritme vast!

Mijn orgelleraar bracht mij de eerste beginselen van het orgelspel bij. Dat was voor mij (en voor hem waarschijnlijk ook) een hele kluit. Orgel spelen is meer dan noten lezen en toetsen indrukken. Natuurlijk komt er dan wel geluid uit het instrument, maar voor een goede uitvoering van een muziekstuk is meer nodig. Een van die dingen is ritme. Omdat ik nog weleens uit de bocht vloog, maakte mijn orgelleraar gebruik van een noodzakelijk middel. Hij tikte met zijn lakschoen op de grond, als een metronoom. In het begin driftig en hard. Ik speelde, hij tikte. Onverstoorbaar ging hij daarmee door. Het werkte op mijn zenuwen en ik vond het bijzonder irritant. Toen ik langzaam maar zeker meer ritmegevoel ontwikkelde, nam de intensiteit van het tikken af. Niet omdat het ritme niet meer belangrijk was, maar omdat ik me het ritme eigen maakte. Wel schreef hij vaak in mijn 'huiswerkschrift': 'Houd het ritme vast!' Het ritme is nooit een doel op zich, maar ik ben mijn orgelleraar tot op de dag van vandaag dankbaar voor alle lessen die hij mij gaf. Ook de les van het ritme. Door het ontwikkelen van mijn ritmegevoel speelde ik niet alleen noten, maar maakte ik muziek. Dat is een wereld van verschil!

Ik weet niet wat er van mij terechtgekomen zou zijn, als mijn orgelleraar mij nooit ritmegevoel had bijgebracht. Op latere leeftijd werd ik namelijk kerkorganist en begeleidde ik de gemeentezang. Een degelijk ritmegevoel is daarbij onmisbaar, om muziek en zang goed op elkaar af te kunnen blijven stemmen.